

Az informatikai biztonság alapjai

Pintér-Husztí Andrea

2023. szeptember 17.

Tartalom

- 1 Alapfogalmak
  - Informatikai biztonság alapfogalmai
  - Hálózati kommunikáció védelme - Támadások

◀ ◻ ▶ ◀ ◻ ▶ ◀ ≡ ▶ ◀ ≡ ▶ ≡

◀ ◻ ▶ ◀ ◻ ▶ ◀ ≡ ▶ ◀ ≡ ▶ ≡

Példák a biztonság sérülésére

- $\mathcal{A}$ az alkalmazottak fizetési jegyzékét küldi el $\mathcal{B}$ -nek. $\mathcal{E}$, aki nem jogosult ezen adatok hozzáférésére, figyeli az adatátvitelt és készít magának egy másolatot.
- $\mathcal{A}$ szeretne könyvtárához teljes jogosultságot adni az új felhasználóknak. Ehhez "üzenetet küld" a gépnek ($\mathcal{B}$ -nek), hogy módosítsa a jogosultság kezelő állományt. $\mathcal{M}$ figyeli a kommunikációt és módosítja az üzenetet, jogosulatlanul hozzáadja saját adatait.
- $\mathcal{A}$ üzenetet küld brókerének ($\mathcal{B}$ -nek), hogy vásároljon bizonyos értékpapírokat. Időközben, a megadott részvények veszítettek értékükből. $\mathcal{A}$ letagadja, hogy valaha is ilyen üzenetet küldött volna $\mathcal{B}$ -nek.

Informatikai biztonság fogalma

Az informatikai biztonság az informatikai rendszer olyan, a védő számára kielégítő mértékű állapota, amely az informatikai rendszerben kezelt **adatok bizalmassága, sértetlensége és rendelkezésre állása**, illetve a **rendszerelemek sértetlensége és rendelkezésre állása** szempontjából zárt, teljes körű, folytonos és a kockázatokkal arányos.

- **zárt védelem**: olyan védelem, amely az összes releváns fenyegetést figyelembe veszi
- **teljes körű**: a védelmi intézkedések a rendszer összes elemére kiterjednek
- **folytonosság**: a védelem az időben változó körülmények és viszonyok ellenére is folyamatosan megvalósul
- **kockázatokkal arányosság**: egy kellően nagy intervallumban a védelem költségei arányosak a potenciális kárértékkel

- ## Információbiztonsági intézkedések:

- **Adatvédelem** (data protection): a **személyes adatok jogszerű** kezelését, az **érintett személyek védelmét** biztosító alapelvek, **szabályok, eljárások**, adatkezelési eszközök és módszerek **összessége**. (NAIH - Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság)
- **Adatbiztonság** (data security): Az informatikai biztonság részhalmaza, az **adatok** jogosulatlan megszerzése, módosítása és megsemmisítése elleni **műszaki és szervezési megoldások** rendszere. (NAIH)

Biztonsági célok - CIA hármas

NIST Special Publication 800-33:

Bizalmasság(Confidentiality) Titkos vagy személyes információkat (*privacy*) jogosulatlanok nem ismerhetik meg. A bizalmasságot az adatok tárolásánál, feldolgozásánál és továbbításánál is garantálni kell.

Sértetlenség(Integrity) Két fogalom:

- **Adatintegritás** (data integrity): Teljesülésekor az adat jogosulatlanul nem módosult tárolása, feldolgozása vagy küldése során.
- **Rendszer sértetlensége** (system integrity): A rendszer működése az elvártak megfelelő, jogosulatlan módosításoktól mentes.

Rendelkezésre állás(Availability) Biztosítja, hogy a szolgáltatás az arra jogosultak számára a szükséges időben és időtartamra használható.

További biztonsági célok

Nyomonkövethetőség (Accountability) Az a tulajdonság, hogy egy entitás által végrehajtott tevékenység visszakövethető legyen az entitáshoz. A tevékenységek ellenőrzés céljára rögzítésre kerülnek azért, hogy visszakövethetők legyenek, bizonyíték álljon rendelkezésre. Ez a tulajdonság lehetővé teszi a letagadhatatlanságot (non-repudiation), a behatolások (intrusion) detektálását, megelőzését.

Garancia, biztosíték (Assurance) A bizalom abban, hogy a négy másik biztonsági célt (bizalmasság, sértetlenség, rendelkezésre állás, nyomonkövethetőség) a biztonsági alrendszer megfelelően ellátja/eléri.

Fogalmak közötti kapcsolatok

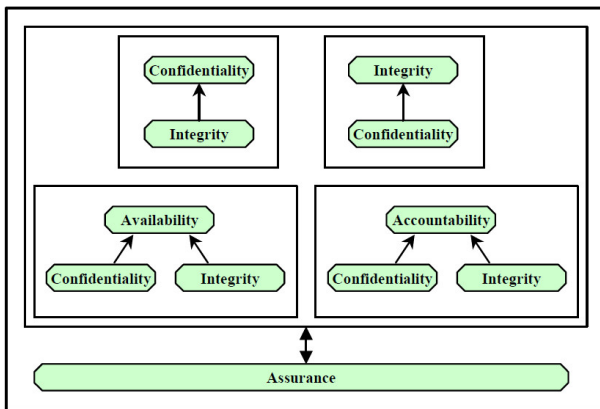

Figure 2-1 Security Objective Dependencies

ábra: NIST Special Publication 800-33

Fogalmak közötti kapcsolatok

- Bizalmasság függ a sértetlenségtől: Ha a rendszer sértetlensége sérült, akkor nem várható el, hogy a bizalmas adatok titokban maradtak.
- Sértetlenség függ a bizalmasságtól: Ha bizonyos információ (pl. jelszó) bizalmassága sérül, a sértetlenséget biztosító mechanizmusok kikerülhetnek.
- Rendelkezésre állás és nyomkövethetőség függ a bizalmasságtól: Ha bizonyos információ (pl. jelszó) bizalmassága sérül, a rendelkezésre állást és nyomkövethetőséget biztosító mechanizmusok kikerülhetnek.
- Rendelkezésre állás és nyomkövethetőség függ a sértetlenségtől: Ha a rendszer sértetlensége sérült, akkor a rendelkezésre állást és nyomkövethetőséget biztosító mechanizmusok szabályos működése is sérülhetett.

Hitelesség

Az akinek mondja magát, és nem változtatták meg a tartalmat

Hitelesség (Authenticity) Valaminek a forrása az, amit megjelöltek, és a tartalma az eredeti.

- **Felhasználó hitelesítése (Entity Authentication):** Az a folyamat, amikor egy entitás meggyőződik egy másik entitás identitásáról.
- **Üzenet hitelesítéső kód (Message Authentication Code):** Egy rövid, fix hosszúságú érték, mely lehetővé teszi az üzenet *sértetlenségének* és *forrásának* ellenőrzését, de nem biztosítja a letagadhatatlanságot.

Sérülési szintek

Három szintet különböztetünk meg attól függően, hogy milyen fokú sérülés történik szervezeti, illetve személyi szinten.

Alacsony A sérülésnek csak *korlátozott* hatása van a szervezet, illetve a személy tulajdonára. A szervezet képes legfőbb feladatait végrehajtani, **csak minimális kár** keletkezik vagyontárgyaiban, bevétele csak minimális csökken, minimális személyi sérülés történik.

Közepes A sérülésnek *komoly* hatása van a szervezet, személy tevékenységére, tulajdonára. A sérülés jelentős kárt, bevétel csökkenést okoz, a szervezet még képes ellátni legfőbb feladatát, de hatásfoka jelentősen csökken.

Magas A sérülésnek **végzetes** hatása van a szervezet, személy tevékenységére, tulajdonára. **Katasztrofális** kár történik a vagyontárgyakban, **tragikus** költséget, **személyi sérülést** okoz, a szervezet nem képes ellátni feladatait.

Példák - Bizalmasság

Alacsony Egyetemi kurzusokra regisztrált hallgatók névsora.

Közepes Hallgatók e-mail címe.

Magas Hallgatók érdemjegyeinek listája.

Példák - Sértetlenség

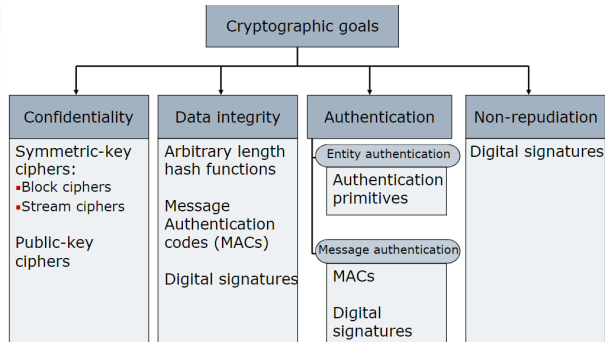
- Alacsony** Sok honlap lehetővé teszi, hogy ügyfelei leadhassák szavazatukat, véleményüket. Általában az így kapott eredmények csak irányt mutatóak. A rendszer implementálásánál nem alkalmaznak komoly védelmi mechanizmusokat.
- Közepes** Egy honlap lehetővé teszi, hogy a regisztrált felhasználók fórumon megvitassanak különböző témákat. Akár egy regisztrált felhasználó, akár egy külső támadó módosítja a bejegyzéseket. Ha a fórum szórakoztató jellegű, akkor pénzügyi kiesést (pl. reklám bevétel), adatvesztést jelenthet.
- Magas** Orvosi adatbázis bejegyzéseit egy arra nem jogosult alkalmazott (pl. ápoló)módosítja. A valótlan adatok akár tragikus, életveszélyes helyzetet is eredményezhetnek.

Példák - Rendelkezésre állás

- Alacsony** Webes telefonkönyv elérhetetlensége idegesítő lehet, de van más út egy telefonszám megszerzésére.
- Közepes** Egy alapítványi iskola honlapja információkat ad a támogatás módjáról. Ha a honlap nem elérhető, akkor a bevételük csökkenhet.
- Magas** Tekintsünk egy egészségügyi adatokhoz való hozzáférést vezérlő rendszert. Amennyiben ez a rendszer nem elérhető, akkor az orvosok nem jutnak hozzá az adatokhoz, mely akár a betegek életét is veszélyeztetheti.

Algoritmikus védelem - Kriptográfia

Alapfogalmak - Hálózati kommunikáció védelme

Hálózati kommunikáció védelme: OSI biztonsági architektúra

Hálózati kommunikáció védelme: OSI (Open Systems Interconnections) biztonsági struktúra (X.800 szabvány):

Biztonsági támadások Bármilyen tett, mely az információ biztonságát veszélyezteti.

Biztonsági mechanizmusok Eljárások, melyeket arra terveztek, hogy detektálja, megelőzze a támadást, vagy kijavítsa a támadás okozta kárt.

Biztonsági szolgáltatások Szolgáltatások, melyek védik az adatátviteli és feldolgozó rendszerek biztonságát. Egy biztonsági szolgáltatás egy vagy több biztonsági mechanizmust használ.

Hálózati kommunikáció - Biztonsági támadások

Két fő kategória:

Passzív támadások Az adatátvitel lehallgatása, monitorozása.

Cél: A továbbított adat megszerzése. Nehéz észrevenni, hiszen az átküldött adat nem módosul.

- Üzenet tartalmának megszerzése
- Forgalom elemzése

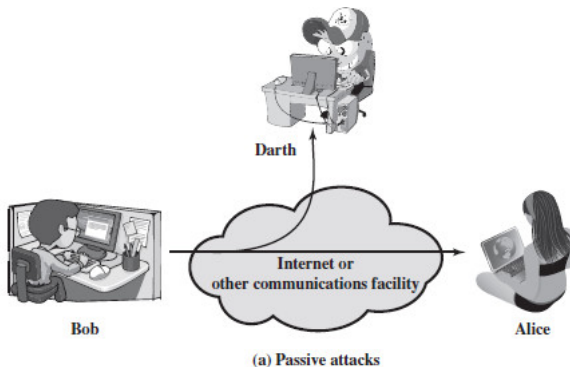
Aktív támadások Az adatfolyam módosítása, vagy egy hamis generálása. Nehéz teljes mértékben megelőzni.

Cél: A támadás detektálása és az okozott kár korrigálása.

- Megszemélyesítés
- Üzenet visszajátszása
- Adat módosítása
- Terheléses támadás (Denial of Service - DOS)

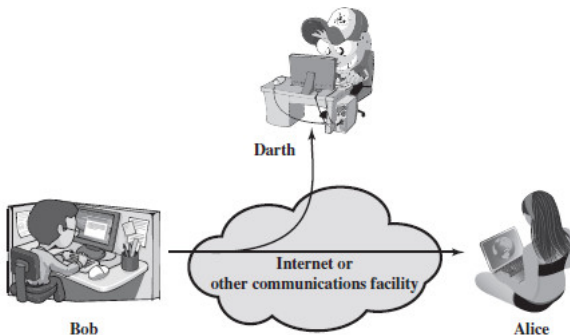
Támadások - Üzenet tartalmának megszerzése

A támadó lehallgatja a csatornát és szeretné tudni az elküldött üzenet (pl. e-mail, átküldött állomány, telefonbeszélgetés) tartalmát.

Támadások - Forgalom elemzése

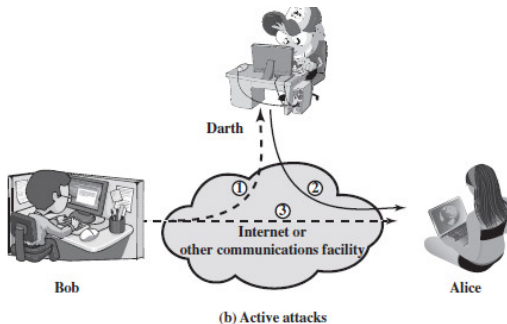
Tegyük fel, hogy a támadó a lehallgatott üzenetekből nem tudta megszerezni az információt. A támadó megfigyeli ezen üzenetek formátumát, meghatározhatja a kommunikáló felek helyét, kilétét, az üzenetek hosszát, gyakoriságát. Ezen információk alapján kitalálhatja egy üzenet tartalmát.

(a) Passive attacks

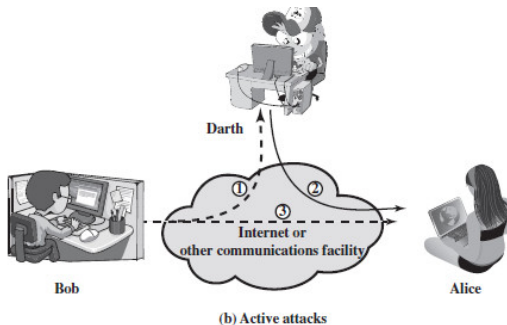
Támadások - Megszemélyesítés

A támadó eljátsza a legális fél szerepét. (2) Általában ehhez a támadáshoz szükséges valamely másik aktív támadás (pl. üzenet visszajátszása).

Támadások - Üzenet visszajátszása

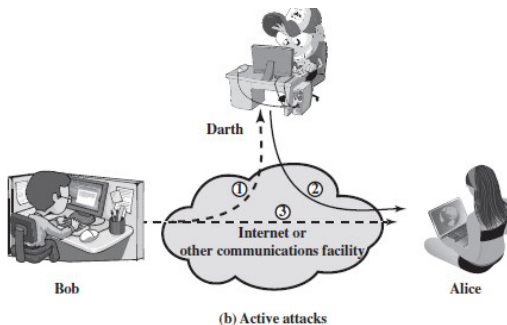
A támadó lehallgatja az üzenetet, majd újra elküldi (1, 2, 3).

Támadások - Adat módosítása

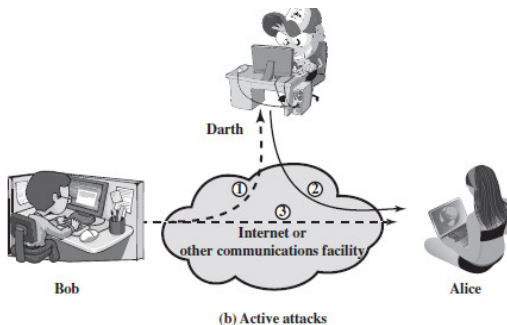
A támadó az üzenetek valamely részét, vagy a sorrendjét megváltoztatja (1, 2).

Navigation icons: back, forward, search, etc.

Támadások - Túlterheléses támadás

A támadás eredményeképpen a rendszer nagyon lelassul, elérhetetlenné válik, esetleg össze is omolhat (3).

Relationship

	Encipherment	Digital signature	Access control	Data integrity	Authentication exchange	Traffic padding	Routing control	Notarization
Peer entity authentication	x	x			x			
Data origin authentication	x	x						
Access control			x					
Confidentiality	x						x	
Traffic flow confidentiality	x					x	x	
Data integrity	x	x		x				
Nonrepudiation		x		x				x
Availability				x	x			